

.....
Izhaja vsak dan razen
nedelje in praznika ob
3. popoldan.

Posamezna številka stane
10 vinarjev.

MARIBORSKI DELAVEC

Neodvisen delavski list za mesto in okolico.

.....
Po pošti stane mesečno
3 K 20 v

Uredništvo in upravni-
štvo: Schmidererjeva u-
lica št. 5.
Telefon 3/Vl.

Letnik 1.

Maribor, dne 3. decembra 1918.

Štev. 9.

Na šemu razumništvu!

(Nadaljevanje in konec.)

Naš položaj, da smo majhen, pretežno kmetijski in proletarski narod, je čisto poseben in zahteva od nas, da si ustvarimo, neodvisno od drugih narodov, samosvojo politično ideologijo, da morajo biti stranke, politične ideje organski produkt naših posebnih socialnih in narodnih razmer. Ne gre v politiki posnemati narode, ki so v povsem drugem položaju kot smo mi. Dovolj smo v tem oziru že grešili! Proč z vsemi političnimi tradicijami! Po vsem novih smeri političnega razvoja nam je treba, ako hočemo kot narod in država uspeti in rasti.

Kdor priznava, da je naš mali človek, torej naš mali in srednji kmet, naš delavec, vinar, uslužbenec, mali obrtnik, pravi predstavatelj naroda, kdor priznava, da je naš narod po večini proletarski narod, ta mora tudi priznati, da imajo vsi stanovi, ki prihajajo v naši politiki v poštev, gotove skupne interese, ki jih lahko skupno zastopajo vse stranke, ki jim je kaj mar za dobrobitje mase našega naroda; torej so stanovske in mimo tega tudi gospodarske organizacije ono torišče, kjer si lahko podajo roke k skupnem delu vse stranke.

Izvenstrankarstvo stanovskih in gospodarskih organizacij mora postati po našem mnenju kardinalna zahteva naše politike, ako sploh hočemo, da se ta zdravo razvija, ako nočemo, da se stan- karstvo razpase v demagoštvo kakor pred vojsko.

Strankarstvo, ki je naravna posledica napredujoče socialne diferenciacije naroda, bo le takrat izvrševalo svojo pravo nalogo: pospeševati asocijacijo in koncentracijo narodovih duševnih in gmotnih sil, ako imajo vse stranke nek skupen delokrog, neko vez, ki jih druži — in to vidimo baš v politično nevtralnih stanovskih in gospodarskih organizacijah.

Dosihdob so se pri nas ustanovljale stanovske organizacije in v zadnji dobi tudi gospodarske organizacije na temelju strankarsko-političnih načel. Ako niso bile organizacije izrečno strankarske, so se vsaj naslanjale na politično stranko.

Nikdar ne bo mogoče vse pripadnike enega stanu pridobiti za eno stranko, stan takorekoč politično uniformirati. Kaj sledi iz tega! Ako se usnuje stanovska organizacija n. p. železničarjev na strankarski podlagi, oziroma ako se očitno naslanja na politično stranko, je naravna posledica, da se nasprotne stranke trudijo iz svojih pristašev ustanoviti drugo stanovsko organizacijo, ali pa če nimajo nobenih pristašev, da nastopajo naravnost sovražno tudi proti najbolj upravičenim interesom stanu.

Na ta način se zanese naravnost spor v vrste stanovskih tovarišev, stanovske organiza-

cije postanejo odvisne, nezmožne zastopati svoje interese s potrebno odločnostjo in doslednostjo.

Težko se je socialistični stranki kot izrazito proletarski stranki odreči izrabljanju strokovnih in gospodarskih organizacij v politično-strankarske svrhe. A tudi v naši socialistični stranki so miadi, dovzetni elementi, ki so stvarnim razlogom dostopni in ki stoje duševno tako visoko, da so pripravljeni strankarsko korist podrediti skupnim narodnim interesom. Tembolj bi morale druge stranke povdarjati načelo strankarske nevtralnosti stanovskih in strokovnih organizacij.

Danes, ko se rušijo vse zgradbe starih političnih ideologij, ko so omajene vse politične dogme, danes je dana možnost, našo politiko zasnovati na čisto novih temeljih. Nikdar ni bila dovzetnost za nove ideje tako velika kot danes. In te ideje in načela, ki bodo danes zmagala, bodo potem merodajna desetletja za razvoj našega javnega življenja; zato je naravnost zavisna naša bodočnost od tega, da obveljajo danes ideje, ki bodo pospeševale zunanjo in notranjo rast naroda, ki bodo naše odporne sile jačile, ne razkrajale.

Treba je, da še premagamo sto in sto predsodkov iz pretekle dobe, treba dati slovo vsem strankarskim ideologijam dosedanjih strank. To ni baš lahko. Posebno težka nam bo duševna emancipacija od nemškega vpliva. Naj to razjasnimo na konkretnem vzgledu. Poglejmo naše železničarske organizacije! Dve prideta v poštev: ena je zasnovana na socialno-demokratski torej na politično-strankarski podlagi, druga, odločno narodna, se bolj ali manj naslanja na demokratsko stranko. Kakor političen aksiom je razširjen uзор, da se mora organizacija opirati na politično stranko. To je vse zgolj samoprevara. Kakor je nesmiselno od posameznega člana zahtevati strankarsko nevtralnost, tako je očitno v škodo stanovskim interesom, ako se vprega stanovske organizacije v strankarski voz.

Ta občutek imajo vsi, da je stanovska ločitev v dva tabora stanovski stvari na kvar, zato si prizadevajo nasprotstva premostiti; le pot, ki jo pri tem uberejo, se nam ne vidi prava. Ne gre zato, da se ena organizacija sprijazni s strankarskimi načeli druge in se z njo združi, ampak za to, da se obe organizaciji postavite na stališče, da mora biti stanovska organizacija popolnoma neodvisna od katere koli stranke. Potem ni več nobene ovire za združenje. Seve je priporočljivo, da načelnik stranke ni preveč strankarsko eksponirana osebnost, da si se mu svoboda političnega prepričanja in udejstvovanja ne sme kratiti. — Uvidevamo, da se bo socialdemokratska organizacija težko odrekla vojim političnim načelom, a če bo nasprotna stran

vztrajno in dosledno zastopala zgorajšnjo stališče, se bo tudi ona konečno udala. Vidimo tudi pri drugih narodih, da strokovne organizacije čuvajo svojo samostojnost napram političnim strankam.

V kratkem smo obrazložili načela, ki so vodilna za naš list. Organizatorje še čaka mnogo dela v Mariboru in okolici. Železničarska organizacija je danes precej edina krepka stanovska organizacija. Ona predstavlja nekaki kader za širšo organizacijo vseh kategorij uradništva, uslužbencev in mezdnih delavcev.

Pospeševati to organizacijo je — da ponavljamo — glavni namen našega lista. Zato pa pričakujemo, da ga od vseh strani podpirate — gmotno in duševno.

Političen pregled.

Republikanski pokret v Italiji. Iz Haaga sporočajo: Izredno stroga italijanska cenzura onemogočuje poročanje iz Italije v inozemstvo. Kljub temu je došlo več poročil, ki trde, da so dogodki v Avstriji in v Nemčiji na Italijo zelo vplivali. Usoda Habsburžanov in Hohenzolercov je izredno okrepila republikanski pokret v Italiji. Republikanski pokret se je pričel na severu pri 6. armadi in se strašno hitro širi proti jugu. Pod vtisom teh dogodkov je zboroval v Rimu kronski svet, katerega je vodil kralj. Razpravljali so pred vsem o republikanskem pokretu. Posebno Sonnino je opozarjal kralja na resnost položaja in zavzemal nazor, da ga pospešujejo nemški in ruski republikanci. Pečali so se tudi z vprašanjem, če ne laže, da nastopijo proti nevarnosti, ki grozi, s četami entente, a so ta načrt opustili, ker bi morali v tem slučaju vedno računati z navzočnostjo angleških, francoskih in ameriških čet. Kralj sam je izjavil, da bo imel vedno pred očmi le blagor ljudstva.

Ljubljana (29. nov.) Iz seje Narodne vlade SHS: Narodna vlada prične s koroškim deželnim odborom pogajanja o začasni meji med območjem Narodne vlade SHS v Ljubljani in Nemško Avstrijo pod pogojem, da nemške čete izpraznijo slovensko ozemlje tudi na severnem bregu Drave. Pogajanja se vrše v Ljubljani brez prejudica za končno določitev meje na mirovnem kongresu. — Poštni uradi v slovenskem delu Štajerske na severni jezikovni meji dobivajo še vedno okrožnice od poštnega ravnateljsiva v Gradcu. Obvestijo se, da jih te okrožnice ne vežejo.

Belgrad, 29. nov. Regent Aleksander je danes sprejel v posebni avdienci oba podpredsednika Narodnega vijeća dr. Ante Pavelića in Svetozara Pribičevića. Z vsakim se je razgovarjal več kakor uro. Regent je posebno naglašal, da bo v novi državi SHS nad vse spoštovana svo-

boda in ravnopravnost. Regent Aleksander se napoti v najkrajšem času v spremstvu odličnih jugoslovanskih politikov v Pariz, da se tam sestane s predsednikom Zedinjenih držav ameriških Wilsonom, in se z njim dogovori o mirovnih pogojih, ki jih bo stavila na mirovnem kongresu jugoslovanska država.

Mažarska grozodejstva v Prekmurju. Zagreb, 29. nov. (Lj. k. u.) V Št. Jurju v Prekmurju je obhodna straža, ki so jo tvorili ogrski vojaki in orožniki, izropala župnikovo stanovanje. Vlomila je v blagajnico župnijske cerkve in iz nje vzela 4000 K. Tudi iz drugih krajev prihajajo vesti o različnih nasilstvih ogrskega vojaštva. Slovensko prebivalstvo beži trumoma čez hrvaško mejo in prosi jugoslovansko vlado pomoči. — Ogrske oblasti v Prekmurju so izdale ukaz, da morajo vsi moški med 17 in 50 letom nemudoma odriniti k svojim ogrskim polkom. Pozvanci pa nočejo k polkom, ker se nadejajo, da skoro pride jugoslovanska armada. Ko so nekateri zmed njih izjavili, da so Jugoslavi in da hočejo k slovenskemu kadru v Ljutomer, so Ogrji zapretili, da jih bodo dali aretirati in strogo kaznovati, če bi kdo ušel. — 24. t. m. je ogrska obhodna straža, ki jo je vodil nadporočnik Skalet, ustrelila posestnika Rašana iz Trnja, ki je prostovoljno služil pri jugoslovanski armadi v Ljutomeru in ki je ponoči prišel posetit svoje starše.

Celovec, 30. novembra. V Celovcu so vprizorili Nemci, na čelu jim vojaki, velike izgrede, naperjene proti Slovincem. Kjer so bili slovenski napisi, so jih odstranili ali razbili. Vdrli so v hotel Trabezinger, kjer je komisariat Narodne vlade za Koroško, hoteč dobiti v roke kom. Smodeja, češ, da ga morajo takoj obesiti. K sreči ga niso našli. Iskali so tudi druge osebe, za katere imajo, kakor groze, tudi že pripravljene vislice. Nemške vojaške druhali razsajajo po mestu in ščuvajo civilno prebivalstvo proti Slovincem. Bati se je krvavih izgrediv. Življenje in imetje slovenskega prebivalstva je ogroženo.

Ljubljana, 30. nov. Predsedstvo Narodnega veča pooblašča Narodno vlado v Ljubljani, da v imenu Narodnega veča SHS v Zagrebu kar najostreje protestira pri koroškem Landesausschussu proti nameravanju nasilnostim v Celovcu in da zahteva, da vzdržuje Landesausschuss za vsako ceno red in mir. V slučaju, da pride le do najmanjšega nasilja proti slovenskemu prebivalstvu, bo Narodno veče odredilo najostrejšo represalijo proti državljanom Nemške Avstrije, ki se nahajajo na jugoslovanskem ozemlju. V slučaju potrebe pa tudi proti jugoslovanskim državljanom nemške narodnosti samim. Člani Landesausschussa so vrhutega osobno odgovorni, da se vzdržita red in mir.

Praga, 29. novembra. „Česke Slovo“ poroča: Mirovna konferenca v Versaillesu se odpre že 17. decembra. Med prvimi predmeti razprave bo češkoslovaško vprašanje.

Radgona in Cmurek jugoslovanska. Dne 1. dec. popoldne so jugoslovanske čete zasedle Radgono in Cmurek.

Brezdelnost in lakota pretijo Nemčiji, poročajo nemški listi. Vsled zasedanja Alžaške-

in renske province po Francozih nima nemška industrija nič železa, ki so ga dosedaj edino iz teh krajev dobivali. Tudi premoga primanjkuje. Vsled tega računajo, da bo do srede decembra en milijon delavcev in nastavljenecv brez dela. V jeseni je zmrznil skoraj ves krumpir, ki so ga imeli mnogo nasajenega in ki je jako dobro obrodil, ker so odišli vsi ujetniki, posebno ruski, tako ni bilo delavcev za spravljenje krompirja.

Mariborske novice.

Na železničarskem shodu v Narodnem domu včeraj popoldne smo delavci zvečeli, kdo je hujskal na štrajk. Mraulagg, Scherbaum, Franz, Kokoschinegg. Torej sami ljudje, ki so si med vojs o milijone zaslužili, med tem ko je ljudstvo strdalo in krvavelo. Ti ljudje so bili oproščeni vojaške službe, da so lažje ljudstvo izsesavali. In ker vedo, da jim bo Jugoslavija na prste gledala, zato se je branijo. Kaj jim je mar ali ima delavec zaslužek! Na shodu je bil tudi zastopnik južne železnice inšpektor Vrečko, ki je naznanil, da se naj železničarji takoj vrnejo na delo, sicer bo imelo to za posameznike hude posledice.

„Maribor in bodoča državna meja“ je naslov zelo aktualni knjižici, ki je izšla v Cirilovi tiskarni. Stane 50 v. Knjižica toplo priporočamo. Dobi se v tiskarni in pri g. Weixl.

Mariborska mestna policija. Policijski komisar bivšega tjaškega policijskega ravnateljstva dr. Ivan Seneković je prevzet v službo Narodne vlade SHS v Ljubljani ter pridelen okrajnemu glavarstvu v Mariboru, kjer prevzame vodstvo bivše mariborske mestne policije in vse posle, ki spadajo v njen delokrog.

Slovenska realka v Mariboru. Danes se je otvoril v poslopju državne gimnazije 1. razred slovenske realke. Novi dijaki za ta razred se še sprejmo. Pojasnila daje ravnateljstvo gimnazije.

Stariši, dajte svoje otroke iz nemških šol v slovenske. Ločitev nemških oddelkov od slovenskih se je na mariborski gimnaziji že izvršila. Na ostalih šolah se izvrši v kratkem. Slovenski stariši, ne puščajte svojih otrok v nemških oddelkih, kjer se ne bodo naučili niti toliko slovenščine, da bi kedaj mogli dobiti boljše službe v Jugoslaviji.

Vozni red. Od 3. dec. vozijo začasno sledeči vlaki. **Proti Koroški:** iz Maribora ob 4:39 popoldne v Maribor dojde ob 9 zjutraj.

— **Maribor (čez Spielfeld) v Ljutomer:** iz Maribora ob 7:04 zjutraj, nazaj v Maribor pride ob 9:04 zvečer. — **Maribor — Ptuj (Središče):** iz Ptuja v Maribor pride ob 6:59 zjutraj, iz Maribora v Središče odide ob 7:48 zjutraj, iz Središča v Maribor pride ob 6:09 zvečer, iz Maribora v Središče odide ob 7:55 zvečer. — **Maribor — Ljubljana:** iz Maribora proti Ljubljani odide ob 8:12 dopoldne in ob 7:35 zvečer, iz Ljubljane v Maribor pride ob 4:46 zjutraj in ob 7:41 zvečer.

Kdo je kriv stavke in zakaj se je sploh stavkalo, tako so se popraševali naši železničarji in delavci, ko jih niso pustili k delu. In rekli so jim gotovi sumljivi ljudje, da morajo stavkati, ker hoče Narodni svet vse militarizirati. To je velika laž! Na to nikdo ni mislil! A pravi vzrok stavke je, ker našim nemškutarjem ni všeč, da spada Maribor pod Jugoslavijo. V oči jih bode naše vojaštvo s slovenskimi kokardami, ki je mesto zasedlo, in ker vsled tega ne morejo z nami tako delati kakor hočejo. Ti nemčurji nočejo uvidevati, da se imajo le našemu vrlenu vojaštvu zahvaliti, da niso čete iz fronte ropale in pokončale njih promožnje. Ta nevarnost jim je sedaj minila,

zato jim je zrastle greben. Najneumnejše laži širijo vsaki dan po podkupljenih osebah, da ščuvajo zoper Slovence. In tega ščuvanja mora biti enkrat konec!

Nemška olika. Somišljenica nam poroča: V nedeljo so me nahrulile na ulici elegantno oblečene dame zaradi slovenskega traka z besedami: „Es ist ein Skandal, dass diese Weiber solche Banden tragen! Man soll's ihnen herunter-reissen!“ Stoletja smo mi Slovenci morali gledati, kako so se Nemci na naši zemlji šopirili kakor jež v lesišči lukni; morali smo gledati, kako so nas v Mariboru vedno bolj stiskali v kot, kako je vsa polični fakir izzival z frankfurtskimi traki, in sedaj ko smo si našo zemljo priborili nazaj in ko se začnemo prosto gibati na njej, si predrznejo te nemške „dame“ na tako surov način nastopiti v našem mestu. Nemška predrznost in naša potrpežljivost sta še vedno preveliki!

Nemški socijalni demokrati se bojujejo za nevtrarno ozemlje, ali — bodimo odkriti za Nemško Avstrijo, oziroma, da štrajkajo zato, ker hočejo to nevtrarno ozemlje obdržati za Nemško Avstrijo. Tu pa jim povemo odkrito, da proti vsaki pravici, ker Maribor, če ga vzamemo kot nemški jezikovni otok — kar pa niti ni — tudi kot tak nikdar ne bo mogel pripadati Nemški Avstriji. Kje še visoko nad Mariborom leži narodnostna meja Slovencev! Torej bi ga tem bolj mogli mi Jugoslovanski socijaldemokrati zahtevati kot nevtrarno ozemlje zase, da ga začasno uredimo, kakor je sedaj urejeno, za Jugoslavijo. — Na drugi strani pa bi lahko bili Slovenci rekli tokole: Mi smatramo vse ozemlje od Spielfelda do Gradca kot nevtrarno, kar pa je pod Spielfeldom kot naše jugoslovansko ozemlje. (Med tem so se pa itak že v Gradcu z nami pogodili, da je slovenska meja nad Spielfeldom in Muro.) Kje pa stoji sploh zapisano, kaj vsak narod lahko zahteva zase? Da bi mi gornjo zahtevali in še Gradec, bi bilo gotovo pretirano, tako je tudi gotovo krivično, da Nemška Avstrija zahteva Maribor. Opomba ured.: Saj ga Nemška Avstrija zahteva, samo mariborski nemškutarji! Niti z gospodarskega ozira ne more tega zahtevati, še manj pa nacionalnega stališča. Seveda je jasno, kaj smemo vzeti za svoje, to je: ozemlje, ki je po jeziku statistično dokazano kot slovensko; jezikovni otoki sploh niso merodajni. In to mi zahtevamo, zato je Maribor naš, naj tudi vsi sodrugi do Gradca štrajkajo.

Aprovizacija.

Karte za sveče se dobijo jutri 4. decembra v Elizabetni cesti 14 proti izkazu hišne liste. Vsaka stranka dobi eno karto.

Oddaja moka. Na ogrskem nakupljeno moko bo oddal trgovcem aprovizacijski mestni urad. Vsled tega pa se tedenska ne bo zmanjšala. Moka stane: 00 l kg 12 K, krušna moka 5 K. Na osebo odpade 1 kg. Ubožnejši dobijo moko pred božičem še ceneje. Čudno je samo to, da dobijo samo nekateri trgovci to moko, in sicer: Gusel, Schneideritsch, Sirk, Greiner in Tischler tako namreč poroča trobilo aprovizacijskega urada.

Zadnja poročila.

Maribor. Včeraj je odišlo 600 Srbov v Celovec.

Velikovec. (1. dec.) Pri zasedanju mesta je prišlo med jugoslovanskimi in nemškimi četami do majhne praske. Mrtvih je šest Nemcev, Jugoslavi nimajo nebene žrtve.

Celovec, 3. dec. Danes so jugoslovanske čete zasedle Celovec.